

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 3. An denominationes extrinsecæ, vel semiextrinsecæ sint entia
rationis, aliquodve ens rationis inuoluant in conceptu suo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

equi verè sit ficta iudicium euaderet verum; & tamen est falsum. Ergo concipit identitatem veram, repugnantem tamen homini, & equo: quo fit, ut iudicium eis illam applicans euadat necessariò falsum. Egregium sophisma. Respondeo. Qui iudicat, hominem esse equum, concipere identitatem secundum se quasi esset vera, quæ quia talis non est, ab ipsa sui conceptione tendenti in illam quasi veram euadit ficta. Quo fit, ut sit falsum dictum iudicium; tamen sit verum aliud reflexum de eadem identitate prout ficta. Itaque dictum iudicium falsum identitatem fictam habet pro obiecto non reduplicatiue prout fictam; sed secundum se quasi veram, cum tamen non sit vera.

Propositio 2.

37 Impossibile est, obiectum aliquod ens rationis fictitium esse; nisi vel totum, vel aliqua pars eius quid fictum, seu non reale sit.

Si enim nec totum, nec pars eius quid fictum sit, non habebit tantum esse obiectiue in intellectu, prout ad ens rationis requiritur, sicut satis constat ex dictis circa propositionem primam. Itaque si obiectum est simplex, ut sit ens rationis fictitium, totum debet esse fictum quoad illud esse siue existentiale, siue quiditatum, secundum quod est ens rationis, iuxta dicta 9. 1. Si autem obiectum est complexum, ut sit ens rationis fictitium, aliqua saltem pars eius debet esse ficta quoad esse, secundum quod est ens rationis intelligendo nominis partis, ut semper intelligimus, etiam unionem, seu coniunctionem, siue colligationem partium cuiusvis generis.

38 Sed dicit aliquis. Aliqua sunt obiecta complexa impossibilia, & chymica, quorum omnes partes distributiue sumptæ possibiles sunt, ut patet in coalescentibus ex extremis metaphysicè oppositis siue contradictoria, siue contraria oppositione. Ergo & poterunt esse obiecta complexa fictitia, quorum nulla pars sumpta seorsim fictitia sit. Concesso antecedente, nego consequentiam. Quia, ut constat ex vniuersali doctrinâ traditâ, & demonstratâ supra disputat. 9. quæst. 5. §. 1. proposit. 6. & seqq. prædicatum impotentis existere, in quo consistit, aliquid esse impossibile ex genere eorum prædicatorum est, quæ possunt conuenire essentia compositæ sumptæ indiuisum, quin vlli eius parti conueniant sumptæ seorsim. Prædicatum verò habendi esse in mente tantum obiectiue, in quo consistit aliquid esse fictitium, siue fictum, ex genere aliorum prædicatorum est, quæ essentia compositæ conuenire non possunt, quin alicui saltem parti eius seorsim acceptæ conueniant, ut & ex se satis est manifestum, & ex demonstratis loc. cit. & circa proposit. 1. dictis facile quisque demonstrabit.

39 Quæ cum ita sint, colligitur primò. Qui concipit complexum impossibile, cuius omnes partes sumptæ seorsim sunt possibiles præcisè ut impossibile nullum efficere ens rationis: quia nihil fingit, cum tale obiectum verè sit impossibile. In chymicis enim impossibilibus dari suas obiectiuas veritates citra omnem fictionem conceptibiles vniuersaliter est statutum 9. 1.

40 Secundò colligitur. Tunc solum fieri ens rationis concipiendo complexum impossibile, cuius omnes partes sunt possibiles, quando aliquod prædicatum obiectiuum adiungitur illi, quod verè non habet, ut si concipiatur possibile, vel actu existens. Talis enim possibilitas, vel existentia fictitia, atque adeò ens rationis erit. Potest autem fingi possibile

per potentiam fictam ad existendum attributam ipsi indiuisum, vel per potentiam fictam attributam cuilibet parti eius ad coexistendum alteri. Similiter potest fingi existens aut per existentiam fictam ipsi indiuisum attributam, aut per existentias attributas eius, quarum aliqua necessariò erit ficta, cum omnes simul nequeant existere. Quod si ad faciendum ens rationis circa complexum ex partibus possibilibus, quod independentè omnino à sui cognitione suapte natura propter suarum partium oppositionem impossibile, atque adeò inexistentiale est, requiritur, ut ex parte obiecti aliquod prædicatum fictum ei adiungatur; multo magis id requiretur ad faciendum ens rationis circa alia complexa, quæ independentè à sui coniunctiua cognitione iuxta Aduersariorum sententiam, neque impossibilia, neque inexistentia sunt, per talemque sui cognitionem euadunt talia; qualia sunt pleraque ubi ceteri Auctores ens rationis ex parte obiecti fictum agnoscunt.

Vnde tertio colligitur, quàm falsa, imò impicatoria sit Aduersariorum philosophia. Nam vel partes seorsim possibiles obiecti complexi sunt inter se re ipsa oppositæ; vel non? Si sunt oppositæ, independentè prorsus ab omni sui cognitione erit tale complexum inexistentiale suapte natura, cum sit veritas necessaria, tale complexum non posse existere. Quod si concipiatur existens, aut potens existere, nequibit non esse obiectiue ficta aliquo ex modis supra dictis eiusmodi existentia, aut potentia. Quo corrumpit Aduersariorum doctrina. Si autem oppositæ non sunt, quocumque modo concipiantur, re ipsa potentes erunt simul existere, complexumque earum subinde existentiale erit. Quo iterum Aduersariorum doctrina ruit: iuxta quam certè partes complexi fictitij plerumque non esse oppositas re ipsa manifestum est. Consent enim, hoc complexum fictitium e. g. *Angelus est homo* nihil aliud includere ex parte obiecti præter Angelum, & hominem; tantumdemque consent de aliis huiusmodi, quorum extrema re ipsa manifestè non sunt opposita. Addunt tamen, euadere illa nihilominus fictitia, & inexistentia, siue impossibilia à cognitione intentionaliter coniungente, siue identificante ipsa extrema. Quod, quàm sit impicatorium in ipsis terminis, quis non clarè videt? Si enim esse fictitium, & inexistentiale complexum ex Angelo, & homine, aliud non est ab Angelo, & homine, & dicta cognitione; & tria hæc realiter sunt existentia, consequitur planè, aggregatum ex hisce tribus tum fictitium, & inexistentiale, tum verum, & existens esse, quod implicat manifestam contradictionem.

QVÆSTIO III.

An denominationes extrinsecæ, vel semiextrinsecæ sint entia rationis, aliquodve ens rationis inuoluant in conceptu suo.

Denominatiua dicuntur ab Arist. in libro *Prædicam. cap. 1.* Concreta adiectiua, quorum nomina suam etymologiam trahunt à nominibus suarum formarum, ut *infusum* à *infusio*, *album* ab *albedine*, &c. Vnde iam vniuersaliter vsu introductum est, ut subiectum cuiusvis concreti adiectiui à formâ ipsius concreti denominari dicatur, atque adeò etiam à fundamentis, quæcunque illa sint, vnde nostro modo concipiendi desumitur, seu concipitur talis

talís forma; siue per modum actus significabilis per verbum, siue aliter concipiatur, ipsaque seu forma, seu fundamenta formæ denominare dicuntur ipsum subiectum. Quin imò omne prædicatum accidentale adiciens aliquid subiecto iuxta diuisionem prædicatorum tradendam *disp. 17. q. 7.* denominatio dicitur conueniens, aut attributa subiecto; siue illud per modum concreti adiectiui verbo, & actu substantiæ esse interposito de tali subiecto prædicetur, siue per modum actus adiectiui significati per quoduis aliud verbum. Et hæc quidem quantumuis sint inter se diuersa nomina subiecti prout denominati, ipsiue denominationes, & formæ, aut fundamentorum denominantium. Vnde rursus efficitur, vt denominatio eandem subeat diuisiones, quas prædicatum accidentale, iuxta dicenda *loco citato*. Quocirca alia dicitur denominatio intrinseca, alia extrinseca, alia semiextrinseca, alia physica, alia metaphysica, &c. Sic a sua omnipotentiā dicitur Deus denominari *Omnipotens*, & a creatione rerum *Creator*; Sic quoduis obiectum a sui cognitione, aut amore *cognitum*, aut *amatum*; Sic albedo alteri *similis* ab eius consortio; & homo a generatione proles eius *pater*; Sic a cōtractu matrimonij præterito denominatur vir *maritus*, & femina *uxor*; & ab odio proximi cōcepto liberè homo denominatur *pecans*, siue *peccator*, siue *peccare*, aut *peccauisse*: ipsique conceptus obiectiui, siue prædicata significata per vocabula ista *Omnipotens*, *Creator*, *cognitum*, *maritus*, *pecans*, *peccare*, &c. denominationes dicuntur relatæ ad subiecta, quibus attribuuntur; intrinseca quidem, quando omnia fundamenta vnde sumuntur intrinseca ipsi subiecto sunt aut per identitatem, aut per adhesionem; extrinseca verò, quando omnia fundamenta sunt extrinseca; id est, neque adherentia, neque identificata subiecto; semiextrinseca autem, quando fundamenta partim subiecto sunt intrinseca aliquo ex dictis modis, & partim extrinseca.

- 43 Igitur, quod in præsentī questione queritur est: An eiusmodi denominationes præsertim, quæ extrinseca sunt, aut semiextrinseca aliquod ens rationis inuoluant in conceptu suo. Negant Suar. *disp. 54. Metaph. sect. 2.* Petr. Hurt. *disp. 19. Metaph. sect. 1. & 2.* Arriag. *disp. 6. Metaph. sect. 1.* & alij plerique Recentiores. Affirmant verò S. Thom. multis in locis; sed præsertim *1. p. q. 13. art. 7. Vsq. 1. p. disp. 115. cap. 2. & disp. 195. n. 19. & 1. 2. disp. 95. cap. 10.* sæpèque *alibi*, & ex antiquioribus multi alij passim agnoscetes, & adstruentes in eiusmodi denominationibus relationes rationis. Est tamen tertia sententia media asserentium apud Soar. & Hurtad. suprâ extrinsecas denominationes prouenientes ab actibus intellectus, quales sunt denominationes *cogniti*, *subiecti*, *predicati*, &c. esse entia rationis; reliquis verò minimè: Cui sententiæ suffragari videtur Rub. in *log. quest. 6. proem. & Tract. de ente rationis*.

Propositio 1.

- 44 Inter denominationes extrinsecas prouenientes ab actibus intellectus, & prouenientes aliunde nullum est ponendum discrimen, quod attinet ad eorum conceptum realem, aut rationis.

Quia talis discriminis nullum est fundamentum, cum nihil intersit ad rem inter esse quauis ratione cognitum, & esse amatum, aut aliter a quouis fundamento extrinseco denominatum, vt satis ex se apparet.

Propositio 2.

Omnis denominatio extrinseca, vel semiextrinseca concepta per modum actus significabilis per verbum relatio quædam rationis est ex conceptu suo, non quidem ficta, sed supposititia dumtaxat. Concepta verò per modum concreti ex subiecto, & actu eandem relationem rationis includit in suo conceptu, & vniuersim quocunque modo concipitur semper fert secum ens rationis supposititium, non verò fictum.

Sic componendæ veniunt prima, & secunda sententia relatæ *num. 43.* amba enim erunt veræ si prima neget dictis denominationibus ens rationis fictum, non item supposititium: secunda autem in illis adstruat solum ens rationis supposititium, non item fictum. Et primum omnem actum significabilem per verbum, vtpotè exercitium quoddam aliquis subiecti ad aliquem terminum, respectum quemdam, seu relationem esse ex suo conceptu obiectiuo, quia ratione a nobis concipitur, tum ad subiectum, tum ad terminum ex dictis *disp. 2. q. 4. & disp. 8. q. 2. & 3.* satis conspicuum est. Igitur quoties denominatio extrinseca, aut semiextrinseca concipitur per modum actus significabilis per verbum, vt sæpè fit, iuxta *ibidem* dicta, non potest non illa ex conceptu suo obiectiuo respectus quidam esse, siue relatio tum ad subiectum, cui attribuitur, tum ad terminum circa quem per illam subiectum exerceri concipitur; quem eundem respectum, siue relationem subinde inuoluat ipsa in conceptu suo, si, vt sæpè etiam fit, concipitur per modum concreti coalescentis ex subiecto, & actu, vt est notum. De quo etiam plura sunt dicta *locis citatis*.

Quod autem huiusmodi respectus, seu relatio, in qua denominatio extrinseca, aut semiextrinseca concepta per modum actus consistit, non sit realis, sed rationis, est clarum, suppositumque in præsentī ab omnibus: quia loquimur de denominationibus vbi talis actus re ipsa non datur, qualis a nobis apprehenditur, dum eas per modum actus subiecto attribuimus; alioqui si in tali actu a parte rei illæ consisterent, non extrinseca, aut semiextrinseca, sed intrinseca denominationes essent: quandoquidem de ratione omnis actus est intrinsece tangere subiectum, cuius & actus, vt constat ex dictis, etiam *locis citatis*.

Iam verò dictam relationem rationis ad dictas demonstrationes spectantem fictam non esse, sed supposititiam dumtaxat inde probatur: quia, vt constat ex dictis *q. 1.* ens rationis fictum eo ipso est obiectum de suo falsum, in denominationibus autem, de quibus agimus, nihil obiecti falsi inuoluitur: alioquin falso illas attribueremus subiectis, quibus verissime attribuimus. Secundò, quia de huiusmodi denominationibus verissime dicitur dari a parte rei. Verissime enim asserimus obiectum a parte rei esse cognitum, aut amatum; hominem a parte rei esse peccatorem, vel peccare, vel peccauisse, vnam albedinem realiter assimilari alteri, &c. Quæ omnia falso affirmarentur, si in eiusmodi denominationibus aliquid fictum, atque adeò falsum inuolueretur, vt constat. Tertio à priori: quia a nobis cognoscitibus perspicies alienas tunc solum fingitur ens rationis, quando id, quod in alieno substituto intendit intellectus cognoscere re ipsa non datur. At nihil intendit intellectus noster cognoscere, dum concipit denominationes prædictas, quod re ipsa non

non datur. Ergo nullum ens rationis fingit, dum concipit illas. Cætera constât. Minor probatur: quia dum intellectus denominationes prædictas iudicio affirmatio adstruit, dumtaxat intendit adstruere, atque adeo concipere fundamenta realia, & vera, à quibus illæ desumuntur, in quibusve illæ à parte rei, ac prorsus independentes à sui cognitione consistunt: ob id nanique est verum iudicium, quoties eiusmodi fundamenta re ipsa dantur; futurum sanè falsum, iuxta dicta nuper, si quidpiam aliud, quod re ipsa non datur, per illud adstrui, atque adeo concipi intenderetur.

48 Cæterum, quia noster intellectus pro statu præfenti nihil iudicare valet non conceptum per modum actus aut substantiæ, aut adiectiui, ut *locis paulo antè citatis* monstratum est; inde fit, ut pro iudicanda veritate reali fundamentorum, in quibus denominatio extrinseca, aut semiextrinseca re ipsa consistit, substituat sibi ut plurimum phantasma sensibile idoneum ad concipiendum actum adiectiui, ipsique subinde proprium, siue appropriatum, sicque talem denominationem concipiendo per modum talis actus, actum quemdam, atque adeo respectum rationis supposititiū formet: tamen autem concepta denominatione per modum actus in promptu est, talem actum cum subiecto componere; sicque deinceps denominationem per modum concreti ex subiecto, & actu diuersum quoddam ens rationis supposititiū formando concipere.

49 Sed quoniam aliquæ denominationes aut extrinsece, aut semiextrinsece sub expresso conceptu actus adiectiui significabilis per verbum, aut concreti ex subiecto, & actu non solent concipi de facto, tamen possent, sed sub quibusdam aliis conceptibus medio actu essendi substantiū attribuentis subiectis: consequitur, quando isti conceptus sunt respectiui, quales autem semper, aut ferè semper sunt, ut in conceptibus mariti, & vxoris, domini, & serui, superioris, & subditi, patris, & filij aliisque huiusmodi cernere est, tunc quidem tales denominationes etiam ferè secum in suis conceptibus relationes rationis supposititias; non verò fictas, ut constat ex dictis. Si quando verò conceptus isti non fuerit respectiui, ferent nihilominus secum entia rationis supposititia, non respectiua; siquidem in omni conceptu obiectiui formato à nobis per species alienas, ens rationis supposititiū interueniat necesse est, ut constat ex dictis 7. 1. Per quæ propositio nostra probata, & Doctorum sententiæ oppositæ compositiæ manent. Quo fit, ut, & amborum argumenta pro nobis sint.

Propositiō 3.

50 In omni etiam denominatione intrinseca concepta à nobis per species alienas, aliquod ens rationis non quidem fictum, sed supposititiū dari necesse est.

Consentiant huic propositioni S. Th. Vasques & plures alij ex antiquioribus, quatenus sæpè in denominationibus etiam intrinsecis proueniuntibus à formis realiter à subiecto indistinctis, quales sunt identitas, perfectio, bonitas, potentia, & similes relationes rationis agnoscunt. Ratio autem vniuersalis est: quia quoties aliquid per species alienas, atque adeo in substituto alieno cognoscimus, non potest non ex parte conceptus obiectiui ens rationis supposititiū interuenire, ut constat ex doctrina tradita, 9. 1.

Cæterum, licet semper interueniat ex parte obiecti ens rationis supposititiū, quotiescumque cognoscimus aliquid per species alienas, atque adeo in substituto alieno: quia semper res cognita aliud cognoscenti apparet in substituto ab eo, quod est in se; aliudque subinde esse obiectiū in mente cognoscentis habet ab eo, quod habet in se. Ea tamen potissimū entia rationis supposititia speciatim notari, & in considerationem venire solent, quæ ex conditionibus vniuersalissimis substitutorum in rebus cognitis non reperiuntur proueniunt; cuiusmodi sunt esse illa plura, vel vnum, distincta inter se, aut non distincta, relatiua, aut absoluta &c. Quando enim in vno, eodemque substituto plura simul cognoscuntur, vnum sunt in mente obiectiue, quæ in se re ipsa plura sunt, atque ita vnitas quædam rationis supposititia interuenit; sicut vice versâ pluralitas, atque adeo distinctio rationis interuenit supposititia, quando, quæ realiter sunt vnum & idem in pluribus substitutis cognita plura, & inter se distincta nobis apparent. Quando verò in substituto relatiua, idonea ad obiectum relatiuum representandum, quæ in se re ipsa non sunt relata cognoscuntur, relatio rationis supposititia datur; pariterque in similibus. De quibus plura sunt dicta supra disp. 2. 9. 3. dicunturque infra disp. 13. & 17.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex sit ens rationis.

51 Sanctus Th. 2. 1. de verit. 1. ita diuisit ens rationis. Id, quod est ens rationis non potest esse nisi duplex, vel negatio, vel aliqua relatio. Sumit autem negationem vniuersè prout complectitur priuationem, ut constat ex contextu. Quam diuisionem, ut congruam, & adequatam amplexi sunt Conimbr. in præf. Porphy. 9. 2. art. 2. Suar. disp. ult. Metaph. sect. 3. & 4. Vasq. 1. p. disp. 114. & 115. Rubi tract. de ente rationis à n. 22. & omnes Thomistæ communiter. Ex quibus plerique censent, diuisum dictæ diuisionis esse ens rationis in tota sua latitudine, prout comprehendit factum sine fundamento in rebus, & factum cum fundamento. Sunt tamen alij, qui putant, in prædicta diuisione solum esse sermonem de ente rationis cum fundamento in rebus facto. Quomodo autem, sub negatione, & relatione aut etiam priuatione omnia entia rationis comprehendantur, variè explicant dicti Auctores; ut mox dicemus.

52 Moderniores verò Philosophi ad solam relationem, & negationem, aut etiam priuationem omnia entia rationis censent reuocari non posse; atque ita alij in tot genera diuidunt ens rationis, in quot ens reale ab Arist. diuisum est in lib. *Prædicam.* nimirum in decem. Sic cum Canariensi citato à Vasq. supra, tenet Quieto contr. 12. *Metaph. punct.* 4. Alij aiunt, entium rationis genera entium realium numerum superare. Ita Arriag. *diff. 6. Metaph. sub finem.* Alij denique ad certas, & statutas classes ens rationis haud redigi posse arbitrantur. Sic Martínez in *log. super prolog. Porphy. disp. 2. 9. 1.* & Petr. Hurt. *disp. 19. Metaph. §. 87.*

53 Ego, supposita diuisione entis rationis in supposititiū, & fictum, statuta 9. 1. assero primò, iure ab omnibus communiter diuidi ens rationis in factum cum fundamento in rebus, & factum sine fundamento: quorum primum ens rationis ratiocinata, siue non chymericum dici solet; secundum